

CREATORI POPULARI CONTEMPORANI VRÎNCENI, PREZENȚI ÎN FESTIVALUL NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI“

VIRGINIA ARBORE

Creația populară contemporană constituie obiectul cercetărilor specialiștilor, pentru probleme interesante ce se pun în etapa actuală privind formele și realizările ce le îmbracă. Pe lângă înmănuncherea cuprinzătoare a cunoștințelor mai importante referitoare la creația populară contemporană, cercetările actuale se referă atât la creația în sine, precum și la condițiile în care a apărut, rolul pe care-l îndeplinește în viața socială, transformările suferite, punctul de la care se manifestă elementele tradiționale, ce este nou, adaptat epocii în care trăim. Numai cunoașterea serioasă a ceea ce este valoros în arta populară tradițională, ce este autentic pentru o zonă sau alta poate să ducă la aprecieri valoroase despre arta populară contemporană. Altfel, se poate ajunge la aprecierea unor „non valori“, din nerecunoaștere sau obiectivism.

În sprijinul acestei idei, pentru a putea pune în lumină ce este valoros, trebuie să ținem seama în primul rând de specificul artistic al unui obiect, de ornamentică, cromatică, modul de realizare, procesele folosite de către creator. De asemenea în aprecierea cât mai judicioasă a valorilor creației contemporane, trebuie să ținem seama de ornamentul popular tradițional ca izvor de creație pentru noile realizări. Nu putem uita că un loc important îl ocupă tehnicile utilizate, modul de confecționare al unui obiect sau altul. De asemenea trebuie să ținem seama de rolul utilitar al acestuia sau dacă a fost creat numai pentru a îndeplini un rol estetic.

Se constată că procesul de urbanizare al localităților, influența orașului asupra ruralului a dus la transformări asupra concepției artistice a creatorilor populari, asistând la introducerea unor elemente de tranziție în structura și forma creației populare contemporane. Interpătrunderea unor elemente etnoculturale din zonele învecinate județului nostru se face simțită, la fel cum s-a petrecut și în trecut, pentru că nu am fost o populație izolată, ci schimburile economice și culturale s-au petrecut dintotdeauna de ambele părți ale lanțului Carpatic, între populația cu aceeași origine, neam și sânge. Aceste aspecte ale creației contemporane au fost studiate de către specialiștii de la Complexul muzeal Vrancea. În afara studierii tradiționalului, a arhetipurilor, s-a avut în vedere să se studieze fenomenele de înnoire, colecționându-se valoroase și va-

riate colecții de artă populară contemporană. Bineînțeles că obiectele au fost trecute prin filtrul valorilor autentice, respingându-se cele care s-ar putea cataloga în rîndul „Kiciurilor“. Acest lucru nu a fost deloc ușor, întrucît există destule păreri contradictorii asupra fenomenului în sine. S-a colaborat cu creatorii din satele județului, cu lucrătorii din cooperativele meșteșugărești, s-a mers la aceștia și li s-au dat indicații sau au fost invitați la muzeul nostru pentru documentare în secția de etnografie. Ca rezultat al acestor activități s-au realizat obiecte cu o reală valoare, în care s-a ținut seama de tradiție.

Festivalul Național „Cîntarea României“ a oferit posibilitatea unor creatori populari să se afirme, iar nouă, celor de la muzeu să le descoperim și să le apreciem realizările.

Interesant este faptul că, deși pășim cu pași repezi spre urbanizarea unor așezări rurale, că noul a pătruns în aceste localități, în domeniul texturilor de casă în special (scoarțe de perete, ștergere, fețe de masă, fețe de pernă) se observă o transmitere a elementelor ornamentale tradiționale destul de fidelă. Dacă *materia primă* e mai variată, dacă *cromatica* este mai stridentă, *ornamentica* își păstrează valențele arhaice.

Nu mai vorbim de cergile care se folosesc ca așternut pe pat sau pentru învelit noaptea. Acestea nu și-au schimbat deloc cele trei atribute : *materia primă* care este lina ; *ornamentica* realizată din dungi ce alternează sau carouri ; sau simple, fără ornamente ; *cromatica* realizată din tonurile naturale ale lînei : alb, gri, negru și maro sau vopsită în tonuri de grenă, portocaliu și mov. În Festivalul Național „Cîntarea României“ s-au remarcat creatoarele Oprea Elena și Lepădatu Uța din comuna Bisăneț, satul Negrilești, pentru cergile deosebit de reușite ; Robu Ecaterina din comuna Gura Calîței ; Coroiu Ioana din comuna Năruja ; Cherciu Alexandra și Cherciu Maria din comuna Vidra ; care s-au evidențiat prin creațiile lor în care motivele tradiționale s-au păstrat în toată splendoarea pe scoarțele de perete, fiind apreciate cu premiul I de către juriu. La aceste păretare elementele decorative au fost aranjate simetric pe întreaga suprafață a țesăturii, vîrstele late și înguste alternînd motivelor îngropate sau alese. Un ornament străvechi care s-a păstrat în aceste țesături este „pomul vieții“ dispus pe latul țesăturii, apoi „unghia caprei“, „grebla“, „ghiocel“, „steaua“, roata“, „roata în butuci“ etc. Predominante sînt la acestea, culorile : negru, maro, grenă, roșu, verde, galben.

Anul acesta, în Festivalul Național „Cîntarea României“ s-au prezentat un număr însemnat de creatoare cu ștergere și șervețele de casă, deosebit de atrăgătoare. S-au remarcat creatoarele Ifrim Elena din comuna Pufești, Nițu Ioana din comuna Ruginiști, Măgureanu Laura din comuna Gugești, Hîrșu Didina din comuna Cîrligele, Rebegea Clementa din comuna Nistorești, Nichitoiu Tinca și Nichitoiu Petruța din comuna Paltin și multe altele. Ștergarele și șervețelele decorative au fost realizate din fibre de bumbac alb sau din fibre de borangic. Decorul la ambele capete ale țesăturii sînt geometrice realizate din arnici colorat. La toate acestea se constată o unitate etno-culturală, care s-a transmis pînă astăzi din fondul arhaic al Vrancei.

Din cercetarea pieselor costumului popular contemporan se observă reînnoirea acestui gen, amenințat cu dispariția. Pentru dezvoltarea acestei situații, în județul nostru s-au efectuat ample acțiuni de inițiere a creațiilor populare pentru a putea fi convinse să lucreze în stilul tradițional. Confectionarea pentru echipele de dansatori de la Căminele culturale din județ, a unor costume populare lucrate de însăși femeile din „Țara Vrancei“, după modele aflate în colecțiile muzeului, constituie o însemnată contribuție la păstrarea autenticului. Costumele femeiești în special, prin bogăția ornamentală și structură, sînt deosebit de atractive. Materia primă din care sînt lucrate, sînt oarecum diferite față de trecut. Astfel cămășile sînt lucrate din pînză topită sau șifon, iar firul metalic este înlocuit cu laméul.

Creatoarele Popa Anastasia din Tichiriș — Vidra, Burdușă Nastasia din Tulnici, Păun Stanca din Bîrsănești — Negriștești, Cherciu Alexandra din Vidra, Stoian Aneta din Bîrsănești, Geană Florica din Soveja și multe altele, au dovedit că, deși costumele populare se poartă în unele zone numai la sărbători, cu ocazia unor festivități familiare sau la serbări, ele s-au înnoit în conținut și cromatică.

Față de anii precedenți, în confectionarea pieselor de port popular se constată o mare varietate, păstrîndu-se în formele tradiționale o mare diversitate stilistică și ornamentală. Repartizarea ornamentelor pe suprafețele costumelor de astăzi este aceeași, păstrîndu-se aceeași frumusețe și originalitate pe care o aveau costumele tradiționale.

Prelucrarea artistică a lemnului a fost ilustrată prin creațiile unor meșteri cunoscuți ca Pavel Ion din Negriștești, Pavel Caba din Negriștești, dar și de Toma Rapa din Năruja care a căutat să aducă noul în creația de acest gen, prin lucrările sale. Astfel, o ladă de zestre, crestată cu migală, înmănunchiază bogăția ornamentală a Vrancei pe suprafețele plane a acesteia. Motivul solar, dinții de lup, motivele geometrice sînt executate cu multă măiestrie, dovedind că populația vranceană este păstrătoarea de veacuri a unor valențe artistice de nebanuit. Deasemenea cei șase stîlpi de casă, dăltuiți cu artă, amintesc de un străvechi meșteșug al populației localnice păstrătoare astăzi al unor elemente artistice tradiționale în arhitectura contemporană din satele vrîncene. Noutatea la acești stîlpi de casă constă în realizarea „fusului“ în 8 fețe, față de stîlpul de la casele vechi care în majoritatea cazurilor erau realizați în patru fețe.

Un alt domeniu în care creatorii populari au dovedit măiestria, păstrînd filonul arhaic, este cel al instrumentelor muzicale. Meșteșugul confectionării fluierelor simple sau îngemănate, este reprezentat de Pavel Caba din Nereju, al cavalelor de Toader Arbănaș din Spulber — Paltin, al buciunelor de Tulache Cristea din Spulber — Paltin, al cobzelor de către Pintea Neculai din Valea Sării. Se constată că în acest domeniu s-a menținut tradiția în totalitate, atît în ceea ce privește materia primă, cît și ca formă și dimensiuni.

Dansul cu măști, obicei practicat de localnici la priveghi și de anul nou, a generat crearea unor măști din lemn, carton sau blană de miel

în localitatea Nereju, Paltin, Spulber, etc. Cel care s-a ocupat toată viața de confecționarea acestor măști, este Pavel Terțiu din Chiricari — Nereju, care s-a prezentat în „Cîntarea României“ cu șase măști deosebit de reușite.

O ramură importantă a artei populare vrîncene o constituie împletitul din fibre de răchită, și papură ce se practică de către 10 % din populația localităților Biliiești și Suraia, așezate pe malul Siretului, unde răchita și papura se găsesc din belșug. Prezenți în Festivalul Național „Cîntarea României“ au fost creatorii Brăilescu Simon, Haimana Ghiță. Roman Stravrița și Enache Ghiță.

Ceramica din Garoafa a fost reprezentată prin Costache Marian, iar cea din Irești de Crăciun Duță.

Gama de vase din ceramică a fost extrem de variată: castroane smălțuite, cu o ornamentație fitomorfă discretă pe fond cafeniu, oale de lapte din ceramică roșie nesmălțuită, ornamentată cu două briie albe și motivul „valul“, ulcioare, moșoaice, talgere, străchini etc.

În acest domeniu se constată îmbinarea utilului cu frumosul, talentul și simțul artistic al creatorilor ceramiști, care au păstrat în realizările lor forma vaselor arhaice, în special al celor dacice.

Țin să remarc că Festivalul Național „Cîntarea României“ și-a îndeplinit misiunea pentru care a luat naștere și anume, scoaterea la lumină a talentului milenar al populației localnice, păstrătoare a unei culturi populare trainice, bogate, inepuizabile.

Dacă la început acești creatori populari s-au manifestat mai timid, neprezentîndu-se în concurs decît cu un număr mai restrîns, astăzi numărul acestora s-a mărit, acoperind toate genurile artei populare tradiționale.

CONTEMPORARY FOLK „VRÎNCENI“ CREATORS IN THE NATIONAL FESTIVAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI“

S u m m a r y

Through the drawing out to light of the millenary talent of the native people and of the keeping of a solid, rich inexhaustible culture the National Festival „Cîntarea României“ fulfilled its missions.

This year a great number of creators from all the spheres of the traditional folk art have been remarked in Vrancea county.

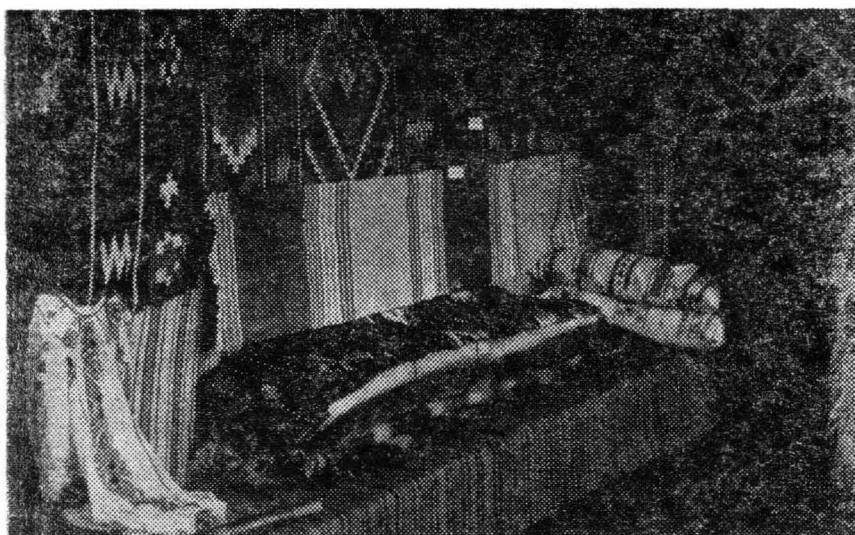

Fig. 1.

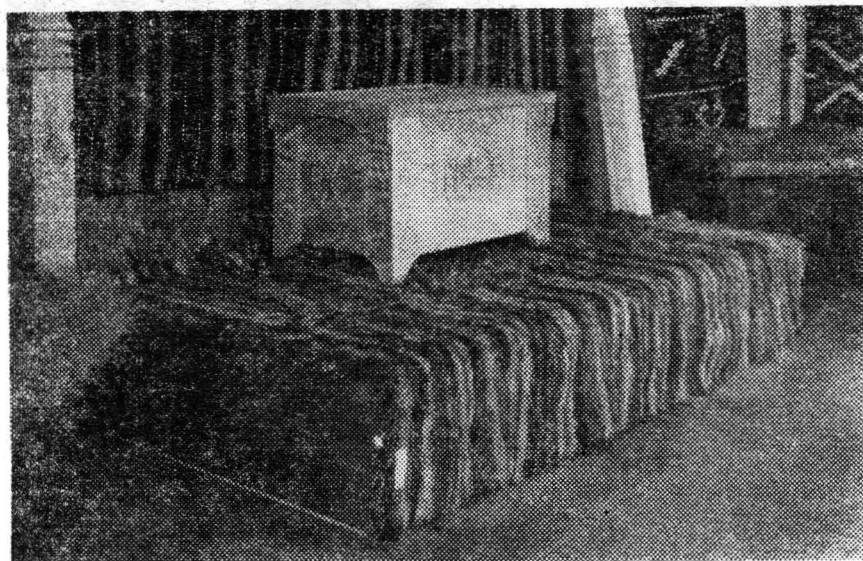

Fig. 2

Fig. 1, 2, 3 Expoziții organizate în cadrul Festivalului național „Cîntarea României”, privind creația populară contemporană.

Fig. 4 Față de masă din bumbac alb, ornată cu dungi înguste ce alternează, motive geometrice și florale stilizate, din bumbac reșu și negru. (creatoare Trifănescu Ecaterina, comuna Cîmpuri)

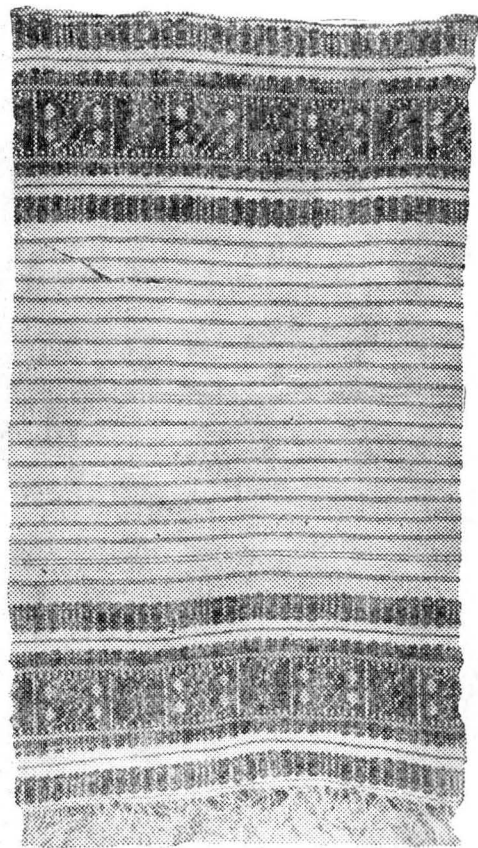

Fig. 5 Ștergar, ornatat cu dungi înguste ce alternează, motive geometrice și florale stilizate, din bumbac grena. (creatoare Trifănescu Ecaterina, comuna Cîmpuri)

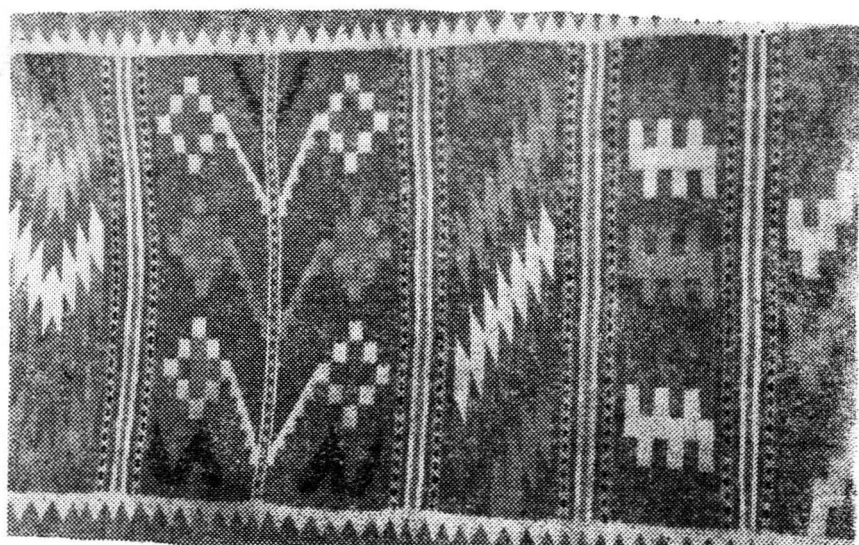

Fig. 6 Scoarță de perete (păretar), din lână, cu chenar îngust, ornamentat cu motive liniare, geometrice, și pomul vieții. (creatoare Nichitoiu Tinca, comuna Paltin)

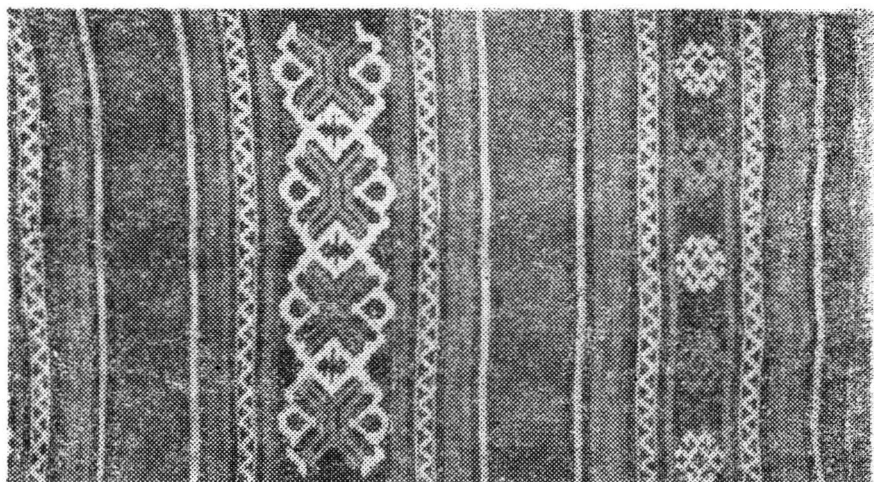

Fig. 7 Scoarță de perete (păretar), din lână, ornamentat cu motive liniare „valul”, „luceferi” etc. (creatoare Nichitoiu Tinca, comuna Paltin)

Fig. 8 Vase din ceramică roșie, nesmălțuite, păstrînd formele și ornamentica tradițională. (comuna Vidra, satul Irești)

Fig. 10.

Fig. 9, 10, 11 Vase din ceramică smălțuită, cu o ornamentație variată. (creator Duță Crăciun, comuna Vidra, satul Irești)

Fig. 12 Radu Lăbunț, comuna Paltin, satul Prahuda, în atelierul de lucru.

Fig. 13 Cofiță pirogravată (creator Pavel Caba, comuna Nereju)

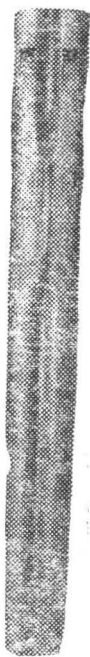

Fig. 14
Fluier
îngemănat.

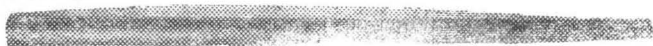

Fig. 15 Fluier simplu.

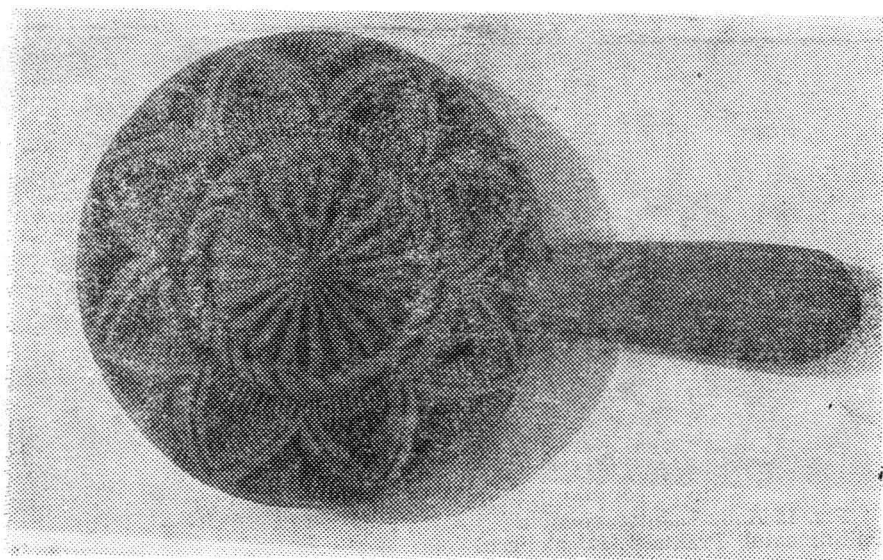

Fig. 16 Tipar de caș, rotund, din lemn de tei. Ornamentația constă din : „Margareta“, „funia“, „dinți de lup“, „floarea soarelui“, realizate prin crestare din cuțit.

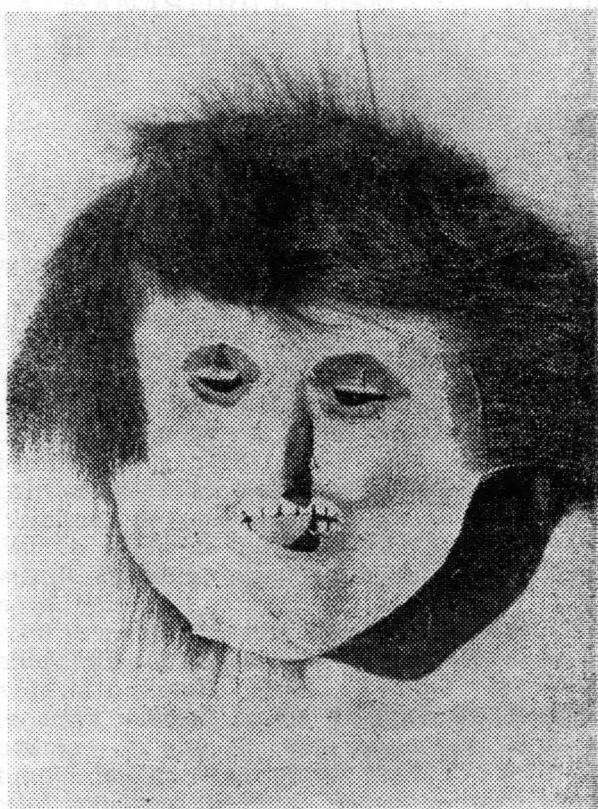

Fig. 17, 18 Măști. (creator Pavel Terțiu, comuna Nereju, satul Chiricari)